

ISSN 1300-7963

NİSAN 2006

SAYI: 164
5.000.000.- TL / 5 YTL

TIYATRO

tiyatro

AYLIK TIYATRO DERGİSİ

**Dormen Tiyatrosu Ekolü 50 Yaşında
Gençlik Tiyatroları: "Trainspotting" - "Hair"**

Hayatı, araba kullanmayı öğrenirken öğrenmiş olan bir kadının öyküsü

“Araba Kullanmayı Nasıl Öğrendim”

> Ece Başokur

> ecebasokur@hotmail.com

eleştiri

Oyunun Adı: Araba Kullanmayı Nasıl Öğrendim

Tiyatro: Tiyatro Fora

Yazan: Paula Vogel

Ceviren: Eda Söylerkaya

Yöneten: Tufan Karabulut

Sahne-Giyi Tasarımı: Bora Karabulut

Işık Tasarımı: Yüksel Aymaz

Müzik: Burcu Selçuk

Dans Düzeni: Yeşim Aliç

Oyuncular: Tufan Karabulut,

Uğur Taşdemir, Arda Kavaklıoğlu,

Gözde Başaran, Ece Güzel, Eda Söylerkaya.

Yeni sezonu “Araba Kullanmayı Nasıl Öğrendim” ile açan Tiyatro Fora, bu seferki oyununu da daha öncekiler gibi büyük bir titizlikle seçmiş. İlginç bir öyküye sahip olan Paula Vogel’in yazdığı oyun, Pulitzer, Obie, Lucille, Drama Desk, New York Drama Eleştirmenleri ve Yabancı Eleştirmenler Birliği Ödülleri almış. Ufaklık olarak oyunda adı geçen 40 yaşındaki kadın, geçmişe dönerek başından geçenleri anlatmaktadır.

Oyunun ismine bakılarak aldanmamak gerekiyor. Her ne kadar sahnedeki kocaman trafik işaretleri, bir sürücü kursu sınıfını hatırlatsa da, oyunun kahramanı ehliyet sınavına girip, sorulara nasıl doğru yanıt verdiğini ve ehliyetini nasıl aldığını anlatmıyor. Kadın nasıl araba kullanmayı öğrendiğini anlatıyor, fakat araba kullanmayı öğrenmek, onun için yol almayı öğrenmek, hayatta yol almayı öğrenmek ve özellikle de hayatı öğrenmek anlamına geliyor.

Hayat dolu bir kız olan Ufaklık (adı böyle geçmekte), sıradan bir geçmişe sahip değildir, anne ve babası ayrıdır. Annesi, büyükannesi, büyükbabası, teyzesi ve eniştesi ile birlikte yaşamaktadır. Ufaklık’ın babası olmadığı için, hasret olduğu

baba sevgisini eniştesinde arıyordur çünkü o baba modeline uygundur, Ufaklık'ın fikirlerine destek olmakta ve ikisi iyi anlaşmaktadırlar. Enişte Peck ise bu sevgi arayışına büyük bir özenle karşılık vermektedir, fazlasıyla. Eniştenin sevgisi, cinsel tacize kadar varmaktadır. Ufaklık araba kullanmayı öğrenmek istediğinde bunu ona eniştesi öğretecektir. Bu konuda son derece istekli olan enişte, sürüş çalışmaları boyunca Ufaklık'ı taciz eder. Ufaklık'ın yaklaşımı sadece baba sevgisiyle sınırlı kalmamaktadır. Büyüdükçe, genç kızlığa geçişinde, karşı cins tarafından beğenilmek, karşı cinsin onu istemesi, onunla ilgilenmesi de hoşuna gitmektedir. Eniştesi Peck'e olan duyguları sadece baba sevgisiyle sınırlı kalmaz, duygular karmaşık bir hal alır.

Ufaklık, çevresinde sürekli cinsellikle ilgili konuşmalar, şakalar duymaktadır. Ailesinde, okulda sürekli cinsellik hakkında duydukları, zaten ergenlik döneminde yeterince karışık olan kafasını daha çok karıştırır. Araba kullanmayı öğrenirken, cinsellik hakkında öğrendikleri ise 40 yaşına gelen Ufaklık'ta hâlâ ve belki de hiçbir zaman unutamayacaklardır. Cinsellik, cinsel taciz, akraba ilişkileri, sapkın akraba ilişkileri, sübyancılık, kadın ve erkeklerin cinselliğe yaklaşımları, hayat ve özgürlük konuları oyunda işlenmektedir.

Konular böyle olmasına rağmen bu oyun bir trajedi değil, bir komedi de değil bence. Ama bolca gülünebilecek bir oyun. Seyirciyi bu "ağır" konularla boğmayan, bir yandan güldürerek seyirciyi şaşırtan bir oyun. Komedi unsurlarını sağlayanlar; dans, müzik ve tek başına büyükanne, büyükbaba ve annenin tipleri. Tam yüreğiniz burk olurken, hemen ardından komik bir sahne gelebiliyor. Bu şekilde oyuna bir mesafe, bir yabancılaşma kazanılıyor. Ben neden gülüyorum diye düşünmeden, oyun sizi çoktan sürüklemiş oluyor. Oyuna karşı bir mesafe kazandıran bir diğer nokta ise aralara sokulan "araba kullanırken dikkat edilmesi gerekenler" şeklinde verilen uyarılar. Sürücü kursu sınıfındaymış izlenimi yaratan, gayet ciddi bir ses tonuyla söylenen uyarılar, seyirciyi nerde olduğuna dair şüpheye düşürüyor.

Sahnenin tam ortasında, yerden yukarı doğru bir yol uzanıyor. Kumaştan yapılmış olan bu yol, 40 yaşındaki kadının (Ufaklık'ın) hayatının tam ortasından geçen bir yol gibi. Yol, zaten anlam yüklemek açısından zengin bir kelimedir. Kadının geçmişinde, en derin izi yaratan yolda bir yolculuk gerçekleşiyor bu oyunda. Oyun, yolda hız yapan bir araba gibi aslında. Seyirci sanki şoför koltuğunun yanında oturmakta, anlatıcılar ise şoför koltuğunda arabayı kullanmakta ve rehberlik etmektedirler. Oyunun başından itibaren, genç görüntüsü ve ufaklık haliyle yer alan Ufaklık yerine, belki en başta ve hatta aralarda da 40 yaşına uygun bir anlatıcı eklenebilirdi. Çünkü oyunun başından sonuna kadar aynı kostüm ile yer alan Ufaklık "bugün 40 yaşındayım" dese de, bunu görsel olarak desteklemek belki daha iyi olurdu. Anlatıcı, ilk başta Ufaklık'ın şimdiki (40 yaşındaki) halidir, fakat anlatıcılar değişiyor. Oyunun akışı 1. viteste başlayıp, 5. vitese kadar artıyor.

Oyunda uzun bir süreç anlatılıyor, zamansal olarak çizgisel olmayan bir sıra izleniyor. 1. viteste başlayan oyun, birçok kez geri vitese alınarak devam ediyor. Hangi tarihte ve hangi viteste ilerlendiği o andaki anlatıcı tarafından belirtiliyor. Bu zamansal atlamalar seyirciyi biraz yorsa da, oyuna bir heyecan katıyor. Parçalanmış olarak seyirciye anlatılan zaman, seyirci tarafından birleştiriliyor ve yol tamamlanıyor.

Dekorda kumaş yol dışında, büyük trafik işaretleri, tahtadan sehpa ve sandalyeler var. Bunlar dışında hiçbir obje kullanılmadan oynanılıyor. Pratik bir şekilde kullanılan tahta

sehpalar çok iyi hesaplanarak tasarlanmış. Bu sehpa yemek masası, kızın odası, yatak v.b. şekillere çok hızlı bir şekilde girebiliyorlar. Oyun gerçekten uzun bir süreci anlatıyor, objesiz ve basit bir dekorla hızlı bir oyun akışı sağlamak istenmiş ve sağlanmış da. Objesiz gerçekleşen oyunda, bazı hatalar göze çarpıyor. Yemek yerken büyükannenin kaşığı sanki çok uzunmuş gibi gözüktü veya Ufaklık, arabanın dikiz aynasını ayarlarken, normalde olabileceğinden bir karış yukardaymış gibi aynayı ayarlaması, biraz gözü rahatsız ediyor. Kostümler cinsiyetleri vurgulayacak şekilde hazırlanmış, özellikle bayanlarda göğüsler ve kalçalar bilinçli bir şekilde abartılmış. Pembe etek ve pembe yanaklarıyla, Ufaklık'ın hem kostümü hem makyajı çok hoşuma gitti, onun hayat dolu yanını çok güzel öne çıkarmış. Ses efektleri ve ışık düzgün bir şekilde gerçekleşirken, yerinde kullanılan müzikler ve başarılı dans figürlerine oyunda rahatça daha çok yer verilebilir.

"Araba kullanmayı nasıl öğrendim" de yer alan tüm oyuncular kutlamak gerekir. Özellikle Gözde Başaran (Ufaklık), Tufan Karabulut (Peck) ve birçok farklı rolü arka arkaya canlandıran Arda Kavaklıoğlu kusursuz bir oyunculuk çıkartıyorlar. Sahneye koyulması zor bir oyun, fakat Tiyatro Fora bunu başarmış. Sağlam bir öykü ve izlenmeye değer bir oyunculuk. İyi seyirler! 🍿

